

PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY NA STŘEDNÍ ŠKOLY

ČJ

ČESKÝ JAZYK

9. TŘÍDA

Záznamový arch

Didaktický test 1

1. ☐ A ☐ B ☐ C

2. ☐ 2.1

3. ☐ A ☐ B

4. ☐ ☐

5. ☐

6. Ano ☐

6.1 ☐

6.2 ☐

6.3 ☐

6.4 ☐

7. ☐

16.

17.

A B C D E

18. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

19.

A B C D

20. ☐ ☐ ☐ ☐

21. ☐ ☐ ☐ ☐

22. ☐ ☐ ☐ ☐

23. Ano Ne

cvičné testy

záznamové archy

klíč k úlohám

sběrka úloh dle témat

edika.

Přijímací zkoušky na střední školy český jazyk

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

František Brož, Pavla Brožová, Vlasta Gazdíková
Přijímací zkoušky na střední školy – český jazyk – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY NA STŘEDNÍ ŠKOLY ČESKÝ JAZYK

František Brož, Pavla Brožová (cvičné didaktické testy),
Vlasta Gazdíková (sbírka testových úloh)

edika.

OBSAH

Úvod	8
Sbírka testových úloh	10
I. Jazyková výchova	11
Slovní zásoba	11
1. Stavba slova	11
2. Obohacování slovní zásoby	14
3. Význam slova	19
4. Pravopis lexikální	24
Tvarosloví	34
1. Podstatná jména	34
2. Přídavná jména	40
3. Zájmena	44
4. Číslovky	47
5. Slovesa	50
6. Neohebné slovní druhy	53
Skladba	56
1. Základní větné členy	56
2. Rozvíjející větné členy	57
3. Přímá a nepřímá řeč	61
4. Věta jednoduchá a souvětí	63
5. Druhy vedlejších vět	65
6. Významové poměry	68
7. Složitá souvětí	70
II. Komunikační a slohová výchova	73
Jednoduché komunikační žánry	73
Vypravování a popis	76
Charakteristika, líčení, výklad, výtah, výpisky, úvaha	80
Styl prostěsdělovací a administrativní	84
III. Literární výchova	86
Literární druhy a žánry – práce s textem	86

Cvičné didaktické testy	105
Didaktický test 1	106
Didaktický test 2	116
Didaktický test 3	126
Klíč	135
Klíč ke sbírce testových úloh	136
Klíč ke cvičným didaktickým testům	141
Seznam použité literatury	142
Záznamové archy	145
Poznámky	157

Milé žákyně, milí žáci,

přijímací zkoušky na střední školy jsou významným mezníkem na vaší cestě za vzděláním. K jejich úspěšnému zvládnutí je důležitá důkladná příprava, s níž vám může pomoci publikace, kterou právě držíte v rukou. Tato kniha je určena žákům 9. ročníku a dalším uchazečům o studium v maturitních oborech.

V úvodu publikace najdete stručný popis koncepce knihy, informace o podobě didaktických testů zadávaných v rámci jednotných přijímacích zkoušek v minulých letech a užitečné informace, jak si počínat v průběhu přípravy.

Druhou část publikace tvoří sbírka testových úloh, která vám umožní zopakovat si potřebné učivo. Pomocí rámečků v úvodu každého okruhu si připomenete, co bude v dané části knihy opakováno, a v závěru každého okruhu pak naleznete shrnutí nejdůležitějších poznatků.

Třetí část knihy obsahuje tři cvičné didaktické testy. Tvoří je komplexní sady úloh z různých oblastí. Jsou vytvořeny tak, aby se podobaly didaktickým testům zadávaným v rámci jednotných přijímacích zkoušek, a vy si tak „nanečisto“ můžete vyzkoušet, co vás u nich čeká.

Správné odpovědi k úlohám ze sbírky testových úloh i ke cvičným didaktickým testům naleznete v závěru publikace.

Přejeme vám nejen úspěšné zvládnutí jednotných přijímacích zkoušek, ale i mnoho úspěchů při dalším studiu!

Úvod

Dříve než se pustíte do řešení úloh, věnujte pozornost úvodním informacím, z nichž se dozvíte více o koncepci knihy, kterou jsme pro vás připravili, a o podobě didaktických testů, jež jsou součástí jednotných přijímacích zkoušek. Užitečné mohou být i některé rady a doporučení pro samotnou přípravu.

Koncepce knihy

Knihy je členěna do několika částí, přičemž každá z nich má jiný účel. **Sbírka testových úloh** vám umožní zopakovat si potřebné učivo a dovednosti z oblasti českého jazyka a literatury podle jednotlivých oblastí učiva, které jsou vymezeny Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Celkově je sbírka rozdělena do třech hlavních částí a ty pak na několik dílčích okruhů. V úvodu každého okruhu naleznete stručnou informaci o tom, co bude opakováno, a v jeho závěru pak shrnutí nejdůležitějších poznatků v rámečcích Pamatujte si. Toto shrnutí může sloužit i jako poslední opakování před samotnými přijímacími zkouškami, proto neváhejte a poznačte si v této části knihy vše důležité, na co byste neměli zapomenout. Samotné úlohy sbírky pak mají formu odpovídající pěti typům úloh, které se dosud objevily v rámci didaktických testů jednotných přijímacích zkoušek.

Poté co si zopakujete učivo jednotlivých dílčích okruhů, je vhodné přistoupit k řešení **cvičných didaktických testů**. Testy v této publikaci byly sestaveny podle vzoru dostupných didaktických testů použitých u jednotných přijímacích zkoušek. Při samotném řešení si ověřte, zda by vám na jejich vyřešení stačil stanovený časový limit, a podle toho promýšlejte i možné strategie řešení, které byste mohli použít při řešení ostrých testů.

V závěru knihy pak naleznete **klíč správných odpovědí** ke všem úlohám v knize, tzn. k úlohám ze sbírky testových úloh i ke cvičným didaktickým testům.

Didaktický test a testové úlohy

Při sestavování úloh tvořících sbírku i samotných cvičných testů jsme vycházeli z ukázkových a ostrých testů, které byly Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) dosud zadány. V dosavadních testech se objevilo pět typů úloh – čtyři typy uzavřených úloh, v nichž žák volí správné řešení z nabízených možností, a úzce otevřená úloha, kde musí žák svou odpověď zapsat v podobě slova, několika slov či věty. Některé z úloh v testu jsou samostatné, jiné jsou závislé na výchozím textu, příp. i dvou textech.

- **Otevřená úloha** – jako jediná neobsahuje nabízené možnosti odpovědí a žák musí odpověď vytvořit sám.
- **Úloha s výběrem odpovědi** – obsahuje nabídku 4 možných odpovědí A–D, z nichž právě jedna je správná.
- **Úloha s volbou ANO/NE** – jedná se o svazek 4 úloh, přičemž u každé z nich žák volí buď odpověď ANO, nebo odpověď NE. U všech čtyř úloh se může opakovat stejná odpověď.
- **Uspořádací úloha** – obsahuje zpravidla pět částí textu označených písmeny A–E, přičemž úkolem žáka je uspořádat jednotlivé části textu tak, aby se stal souvislým a byla dodržena textová návaznost.
- **Přiřazovací úloha** – obsahuje dvě řady položek, ze kterých žák vybírá; první řada je označena čísly a druhá písmeny. Jedna z řad vždy obsahuje více položek. Úkolem žáka je k jednotlivým položkám z jedné řady přiřadit správnou odpověď z druhé řady označené číslem nebo písmenem. Každá položka může být použita jen jednou, jedna nebo dvě položky (v závislosti na počtu nabízených položek v obou řadách) zůstanou nevyužity.

Doporučení pro přípravu

- Před samotným řešením úloh z této knihy se seznámte s jednotlivými typy úloh, způsobem jejich řešení a zapisováním odpovědí.
- U každého tematického celku si zjistěte, co bude v dané části opakováno, a zkuste vyřešit příslušné úlohy ze sbírky. Pokud s jejich řešením budete mít potíže, pokuste se najít nápovědu v rámečku Pamatujte si.
- Pokud uznáte za vhodné, doplňte si v závěru každého celku nebo celé publikace další důležité poznatky, na které byste neměli zapomenout.
- Na počátku přípravy nepracujte s časovým limitem stanoveným na vyřešení didaktického testu. Časový limit v této fázi přípravy spíše zneklidňuje. Raději o jednotlivých úlohách více přemýšlejte a hledejte způsoby řešení, které vám mohou následně ušetřit čas.
- Ještě v klidu domova si u testů zveřejněných na webových stránkách CZVV pečlivě prostudujte titulní list testového sešitu, kde jsou uvedeny všechny důležité informace včetně zápisu odpovědi a možnosti jejich případné opravy.
- V předvečer samotných přijímacích zkoušek se již nic nového neučte, pouze si projděte veškeré souhrnné rámečky Pamatujte si a vaše poznámky, případně se zaměřte na typy úloh, které vám opakovaně činily potíže.

SBÍRKA TESTOVÝCH

ÚLOH

I. JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Slovní zásoba

1. Stavba slova

Opakujeme: *slovo* tvorný základ, kořen, předpona, přípona, slova příbuzná, slabika, hláska (samohláska, souhláska, dvojhláska), písmeno

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–6

Přebíhám po bytě a nosím na hromádku věci, které budu v kempu potřebovat. Vzhledem k tomu, že tam strávím nejspíš celé tři měsíce, je to spíš hromada než hromádka a další veledůležité drobnosti stále přibývají.

S počítačem je rozhodování jednoduché, zabalím si notebook. Táta mi sice nabízel svůj, ale to si radši stáhnu k sobě rezervační agendu, než bych přišla o všechny MP3, musela si u něj znovu zakládat ICQ a shánět kontakty na přátele.

Úplně jsem zapomněla na knížky, bez četby bych se ukousala nudou. Stejně ty tři týdny, než Jitce začnou prázdniny a přijede s tátou a Kájou, budou k nevydržení.

(L. Lanczová, Létem políbená, upraveno)

1. Které z následujících slov z výchozího textu obsahuje dvě předpony?
 - A) zapomněla
 - B) nevydržení
 - C) veledůležité
 - D) rozhodování
2. Které z následujících tvrzení vztahujících se k výchozímu textu není pravdivé?
 - A) Slova *hromádka* a *hromada* jsou slova příbuzná.
 - B) Slovo *hromada* vzniklo zkrácením slova *hromádka*.
 - C) Slovo *hromádka* má stejný kořen jako slovo *hromada*.
 - D) Slovo *nahromadit* je příbuzné ke slovům *hromada* a *hromádka*.

3. Rozhodněte, zda obě slova v následujících dvojicích sloves z výchozího textu obsahují předponu (ANO), či nikoli (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

ANO – NE

3.1 nabízel, přebíhám

☐ ☐

3.2 přijede, ukousala

☐ ☐

3.3 zakládat, musela

☐ ☐

3.4 přibývají, zabalím

☐ ☐

4. Které z následujících slov z výchozího textu neobsahuje předponu?

A) přišla

B) úplně

C) nosím

D) strávím

5. Určete slovotvorný základ podtrženého slova *stáhn* z výchozího textu.

6. Určete kořen podtrženého slova *stáhn* z výchozího textu.

7. Rozhodněte o každé z následujících skupin slov, zda obsahuje pouze slova příbuzná (ANO), či nikoli (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

ANO – NE

7.1 klid – klidný – klient – klidás – klidový

☐ ☐

7.2 očistit – čistota – očištná – vyčištěný – čistý

☐ ☐

7.3 zeslabený – slabost – oslabit – slabý – zeslábnout

☐ ☐

7.4 chladný – chladit – chladič – ochladnout – chlácholit

☐ ☐

8. Napište pět slov příbuzných ke slovu *plavat*.

9. Rozhodněte o každém z následujících slov, zda je jeho slovotvorný základ shodný s kořenem (ANO), či nikoli (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

ANO – NE

9.1 sloní	☐	☐
9.2 letiště	☐	☐
9.3 neléčený	☐	☐
9.4 nemyslitelný	☐	☐

10. Napište ke každému z následujících výrazů dvě slova příbuzná:

10.1 list	_____	_____
10.2 vrhnout	_____	_____
10.3 mlýn	_____	_____
10.4 lákat	_____	_____

11. Která z následujících dvojic slov neobsahuje žádnou příponu?

- A) města – hrady
- B) vrba – proutky
- C) husy – husičky
- D) dobrý – dobrák

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Dítě dostalo osypky. Promáčená půda začala osychat. Sníh byl zatím ještě sypký. Šli jsme nasypat ptáčkům, aby se dostatečně nasýtili. Stromy začaly usychat. Najednou se k nám přibližoval zlověstný sykot. Vysypaný náklad museli odklízet hasiči. Sýrař zkoušel kvalitu sýrů. Studny začaly v důsledku sucha vysychat. Včerejší výkop byl znovu zasypaný. Nenasytný kos se nehnul od krmítka. Ovoce začalo zasychat z nedostatku vláhy. V lékárně jsem koupil dětský zásyp.

(Edika)

12. Vypište z výchozího textu všechna slova s kořenem **-SYP-**.

PAMATUJTE SI:

Slovotvorný základ – část společná slovu odvozenému a základovému (základové slovo je to, z něhož je utvořeno slovo odvozené)

např.: **rybářský** – slovo odvozené

rybář – slovo základové = společná část je **slovotvorný základ**

Kořen – část společná všem příbuzným slovům

např.: **ryba**, **rybář**, **rybářský**, **rybník**, **rybníkář**, **rybárna**, **rybina**, **porybný**, ...

kořen slova je **RYB** a v tomto případě se liší od slovotvorného základu **RYBÁŘ** (někdy mohou být i stejné)

2. Obohacování slovní zásoby

Opakujeme: tvoření slov odvozováním, skládáním, zkracováním,
přenášením slovního významu, přejímáním z cizích jazyků,
spojováním slov do sousloví

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

V naší zemi žije dvanáct druhů hadů, mezi nimi i užovka stromová, která bývá dlouhá i jako váš tatínek.

Z osmnácti druhů obojživelníků má u nás domov i jeden druh želvy, a to želva bahenní.

Z osmdesáti savců je u nás největší medvěd hnědý a nejvzácnější hrabošík tatranský, který nikde jinde na světě nežije.

(F. Nepil, Lipová alej)

1. Vypište z výchozího textu všechna sousloví.

2. Napište slova, od kterých byly vytvořeny obě části pojmenování hrabošík tatranský.

3. Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (ANO), či nikoli (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

ANO – NE

3.1 Slovo <i>domov</i> bylo utvořeno pomocí předpony <i>do-</i> .	☐	☐
3.2 Slovo <i>tatranský</i> bylo utvořeno pomocí přípony <i>-ký</i> .	☐	☐
3.3 Slovo <i>největší</i> bylo utvořeno od slova <i>větší</i> předponou <i>nej-</i> .	☐	☐
3.4 Slovo <i>stromová</i> bylo utvořeno od slova <i>strom</i> příponou <i>-ová</i> .	☐	☐

4. Uvedte ke každému z následujících cizích slov slovo české.

4.1 džob	_____
4.2 aliance	_____
4.3 expert	_____
4.4 averze	_____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

V mluveném projevu se často setkáváme s **univerbizací**, tedy nahrazováním víceslovného pojmenování (sousloví) pojmenováním jednoslovným, např. hudební výchova – hudebka, osobní vlak – osobák atd.

(Nový akademický slovník cizích slov A–Ž, upraveno)

5. Rozhodněte o každé z následujících vět, zda obsahuje slovo vzniklé univerbizací (ANO), či nikoli (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

(Při řešení úlohy vycházejte z definice uvedené ve výchozím textu.)

ANO – NE

5.1 Dnes jsme psali písemku z angličtiny.	☐	☐
5.2 Zítra si půjdu konečně pro nový řidičák.	☐	☐
5.3 Na dálnici se srazilo několik nákladáků a osobáků.	☐	☐
5.4 V Luxoru se konala autogramiáda Zdenka Svěráka.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 6–8

TEXT 1

- (1) Leden je pro mne jako pro dospělého člověka měsícem nadějí. Lednem začíná nový rok, lednem tedy začíná všechno.
- (2) Tentýž leden je ovšem pro dítě měsícem plným rozporů. Na jedné straně do něho ještě zasahuje ocásek prázdnin, na druhé straně je měsícem, kdy se uzavírá pololetí a rozdává pololetní vysvědčení. Je pravda, že pololetní vysvědčení je pro většinu žactva příležitostí k různému obohacování se od babiček, dědečků i od rodičů. Pro jistou část dětí je ovšem takové vysvědčení příležitostí k pravému opaku, a v takovém případě se mi jeví leden jako měsíc poněkud škodolibý. Už také proto, že se chová velice potouchle k vánočním dárkům, které by si měl člověk teď vyzkoušet. Když jste našli pod stromečkem lyže, určitě se dostaví leden beze sněhu. Pokud ovšem dostanete kolo, koloběžku nebo tříkolku a rádi byste je vyzkoušeli, můžete se vsadit, že pro sníh a mráz nepůjdou ani otevřít dveře od domu.
- (3) Je ovšem jeden dárek, který se dá vychutnat v každém období. Je to kniha, s kterou se dají překročit hranice věků i světadílů.

(F. Nepil, Hledání radosti, upraveno)

TEXT 2

Personifikace (též *zosobnění*) je druh metafory, spočívá v tom, že se neživým věcem, popřípadě zvířatům a rostlinám, přisuzují lidské vlastnosti, např. slunce se smálo, potůček zpíval, stromy si tichounce šeptaly.

(Š. Vlašín, Slovník literární teorie, upraveno)

6. Uvedte k následujícím českým slovům ve třetím odstavci výchozího TEXTU 1 slovo cizí.

6.1 dárek _____

6.2 světadíl _____